

УДК 342.553(477)

А. Швець,здобувач кафедри конституційного права
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСНОВНІ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ФОРМИ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕПУТАТІВ МІСЦЕВИХ РАД

Актуальність статті обумовлюється тим, що процеси державотворення в Україні вимагають значного підвищення ролі й ефективності діяльності депутатів місцевих рад – представників інтересів територіальної громади та виборців свого виборчого округу. У ст. 2 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» зазначено, що депутат зобов'язаний виражати й захищати інтереси відповідної територіальної громади та її частини – виборців свого виборчого округу, виконувати їх доручення в межах своїх повноважень, наданих законом, брати активну участь у здійсненні місцевого самоврядування [1].

Питання організації роботи депутатів місцевих рад, удосконалення форм їх діяльності відіграють певну роль у науці муніципального права. Дослідженню цих проблем присвятили свої роботи вітчизняні й зарубіжні науковці Ю.Ю. Бальцій, О.В. Батанов, А.А. Безуглов, Р.Г. Бондар, Г.В. Задорожна, В.В. Кравченко, Л.Л. Лабенська, П.М. Любченко, Б.А. Пережняк, Н.Л. Пешин, М.В. Пітцик, С.Г. Серьогіна, Ю.М. Тодика, О.В. Чернецька, Я.Г. Ярматов та інші.

Проте тема функціональної результативності, взаємодії, взаємозалежності організаційно-правових форм реалізації депутатів місцевих рад, їх функцій і повноважень, незважаючи на певні дослідження, не знайшла достатньої наукової розробки, що й обумовило актуальність нашої розвідки.

Мета статті – розглянути сучасний стан організаційно-масової роботи депутатів місцевих рад та перспективи їх удосконалення.

Під формами діяльності депутатів місцевих рад слід розуміти конкретні організаційно-правові дії, за допомогою яких депутати реалізують свої функції й повноваження [2, с. 99].

С.Г. Серьогіна всю сукупність організаційних форм діяльності депутатів місцевих рад умовно поділяє на такі групи: сесійні та позасесійні, індивідуальні та колективні, правові та організаційні, форми роботи в місцевій раді та поза її межами тощо [3, с. 327].

Організаційно-правові форми діяльності депутатів місцевих рад визначаються нормативно-правовими актами, зокрема Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» та Законом України «Про статус депутатів місцевих рад», а також регламентами й іншими актами, що приймаються представницькими органами місцевого самоврядування.

Організаційно-правові форми здійснення депутатами функцій і повноважень визначатимуться насамперед напрямами депутатської діяльності, зокрема у виборчому окрузі та в представницькому органі місцевого самоврядування, до якого депутата обрано.

Діяльність депутата місцевої ради може відбуватися як в індивідуальних, так і в колективних формах. Колективні форми депутатської діяльності притаманні роботі депутата в представницькому органі, зокрема під час сесій, у постійних і тимчасових комісіях, а також у депутатських групах і фракціях. Однак за загальної позитивної оцінки колективних форм депутатської діяльності перевага має надаватися індивідуальним формам.

Можна виділити такі організаційні форми діяльності депутата у виборчому окрузі: розгляд скарг, заяв і пропозицій, прийом громадян, вивчення громадської думки, звітування перед виборцями за свою діяльність.

Для здійснення депутатських повноважень у виборчому окрузі законодавством передбачається створення депутатських груп. Депутатські групи можуть створюватися за єдністю території, спільністю проблем тощо.

Організаційні форми діяльності депутата у виборчому окрузі безпосередньо з населенням повинні не лише забезпечувати законні інтереси громадян, а й допомагати громадянам у реалізації їх прав та обов'язків, інформувати населення про різноманітні політичні, економічні й інші події державного рівня тощо. Організаційно-правовими формами здійснення функцій і повноважень депутата у виборчому окрузі є такі: прийом виборців; регулярні зустрічі депутатів із виборцями, інформування їх про діяльність представницького органу місцевого самоврядування в цілому; доручення виборців своєму представнику; контроль за діяльністю депутата з боку виборців, а саме обов'язок депутата звітувати у виборчому окрузі про свою діяльність.

Важливою формою діяльності депутата є безпосередня його робота в представницькому органі місцевого самоврядування.

Слід погодитися з О.В. Чернецькою, яка виділяє такі організаційно-правові форми діяльності депутата в представницькому органі: участь у засіданні місцевої ради, участь у роботі постійних комісій, звернення з депутатським запитом, участь у роботі депутатських груп і фракцій тощо [4, с. 98].

Основною формою діяльності місцевої ради є сесія та засідання.

Ефективність сесійної діяльності депутатів місцевих рад багато в чому залежить від того, наскільки глибоко й професійно підготовлено проекти рішень та інших нормативних актів, наскільки вчасно їх доведено до відо-

ма депутатів, наскільки сприятливу атмосферу для ділового й вільного обговорення винесених питань створено на сесії, а також можливість опонувати, пропонувати альтернативні рішення, виступати із запитом тощо.

Обговорення питань, винесених на сесійний розгляд, завершується прийняттям рішення в колегіальному порядку. Під час засідань депутат має право висловлювати свою думку та наділяється правом ухвального голосу щодо всіх питань, які розглядаються безпосередньо радою.

На засіданнях місцевої ради вирішуються важливі питання життєдіяльності територіальної громади. Оскільки депутат є повноважним представником населення, він зобов'язаний бути присутнім на засіданнях ради. У ст. 20 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад» закріплюється прямий обов'язок депутата – брати участь у роботі представницького органу місцевого самоврядування: «Депутат зобов'язаний бути присутнім на пленарних засіданнях ради». Адже місцева рада – це представницький орган територіальної громади, і щоб у рішеннях ради відображалася воля й інтереси виборців, необхідна присутність на сесії всіх або більшості депутатів, обраних до ради.

Обов'язок депутата бути присутнім на засіданні представницького органу та брати активну участь у його діяльності безпосередньо пов'язаний із проблемами депутатської етики й культури в цілому. Депутат місцевої ради під час здійснення своїх функцій і повноважень зобов'язаний дотримуватися загальноетичних норм і правил поведінки. Такі приписи містяться в ст. 8 Закону України «Про статус депутатів місцевих рад». Зокрема, депутат повинен не допускати образливих висловлювань, не використовувати в публічних виступах недостовірні або неперевірені відомості щодо органів державної влади, органів місцевого самоврядування, об'єднань громадян, підприємств, установ та організацій, їх керівників та інших поса-

Підводячи підсумки, слід зазначити, що депутат місцевої ради організує свою діяльність самостійно з урахуванням загальнодержавних інтересів, наказів виборців, звернень громадян, планів роботи місцевої ради та її органів, заходів, що проводяться на території ради, виборчого округу, своєї програми депутатської діяльності, проблем, які потребують уваги депутата, його особистих планів і можливостей. Депутат є вільним у виборі конкретних форм і методів депутатської діяльності за умови їх відповідності закону. Ради та їх органи не мають права змінювати межі й характер депутатської діяльності, встановлені законом. Важливе значення має навчання депутата практиці депутатської діяльності з метою вироблення науково обґрунтованих рекомендацій щодо вдосконалення форм і методів їх роботи.

Ключові слова: місцеве самоврядування, статус депутата місцевої ради, організаційно-правові форми діяльності депутатів місцевих рад.

Статтю присвячено дослідженню основних організаційно-правових форм діяльності депутатів місцевих рад. Проаналізовано колективні й індивідуальні форми діяльності депутатів місцевих рад як на сесіях, постійних комісіях місцевих рад, так і серед виборців свого виборчого округу; запропоновано шляхи їх удосконалення.

Статья посвящена исследованию основных организационно-правовых форм деятельности депутатов местных советов. Проанализированы коллективные и индивидуальные формы деятельности депутатов местных советов как на сессиях, постоянных комиссиях местных советов, так и среди избирателей своего избирательного округа; предложены пути их совершенствования.

The article investigates the basic organizational and legal forms of activity of deputies of local councils.

The collective and individual forms of activity of deputies of local councils on the sessions, standing committees of local councils as well as among voters of his constituency are analyzed; the ways to improve them are suggested.

Література

1. Про статус депутатів місцевих рад : Закон України від 11.07.2002 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 40. – Ст. 290.
2. Чернецька О.В. Конституційно-правовий статус депутатів місцевих рад за законодавством України : [монографія] / О.В. Чернецька. – К. : ВД «Скіф» ; КНТ, 2008. – 144 с.
3. Серьогіна С.Г. Особливості правового статусу депутатів місцевих рад та посадових осіб місцевого самоврядування / С.Г. Серьогіна // Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів : [монографія] / за заг. ред. Ю.М. Тодики. – Х. : Право, 2009. – С. 324–345.
4. Чернецька О.В. Конституційно-правовий статус депутатів місцевих рад за законодавством України : [монографія] / О.В. Чернецька. – К. : ВД «Скіф» ; КНТ, 2008. – 144 с.
5. Кравченко В.В. Конституційні засади місцевого самоврядування в Україні (основи муніципального права) : [навч. посібник] / В.В. Кравченко, М.В. Пітцик. – К. : Арарат-Центр, 2001. – 176 с.
6. Задорожня Т.В. Постійні комісії представницьких органів місцевого самоврядування : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право» / Т.В. Задорожня ; Ін-т законодавства Верховної Ради України. – К., 2006. – 21 с.
7. Положення про постійні комісії Херсонської міської ради VI скликання : затверджене Рішенням Херсонської міської ради від 25.11.2010 р. № 8 (зі змінами від 28.12.2010 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.city.kherson.ua> ; Положення про постійні комісії Миколаївської міської ради VI скликання : затверджене Рішенням Миколаївської міської ради від 09.12.2010 р. № 1/10 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gorsoviet.mk.ua/home.ua> ; Положення про постійні комісії Одеської міської ради VI скликання : затверджене Рішенням Одеської міської ради від 06.12.2010 р. № 6-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oblrada.odessa.gov.ua>.

8. Регламент Миколаївської міської ради VI скликання : затверджений Рішенням Миколаївської міської ради від 09.12.2010 р. № 1/8 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gorsovet.tk.ua/home.ua>.
9. Серьогіна С.Г. Особливості правового статусу депутатів місцевих рад та посадових осіб місцевого самоврядування / С.Г. Серьогіна // Проблеми функціонування місцевих рад та їх виконавчих органів : [монографія] / за заг. ред. Ю.М. Тодики. – Х. : Право, 2009. – С. 324–345.
10. Чернецька О.В. Конституційно-правовий статус депутатів місцевих рад за законодавством України : [монографія] / О.В. Чернецька. – К. : ВД «Скіф» ; КНТ, 2008. – 144 с.
11. Статут територіальної громади міста Одеси : затверджений Рішенням Одеської міської ради від 25.08.2011 р. № 1240-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://oblrada.odessa.gov.ua>.